

УДК 331.522

В. В. Бабій, студент
Т. А. Боброва, викладач першої категорії

Машинобудівний коледж Донбаської державної
машинобудівної академії, м. Краматорськ, Україна
college_mkdgma@ukr.net

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДОНЕЧЧИНИ

Досліджено сучасні напрями, особливості та тенденції розвитку трудового потенціалу Донецької області.

Ключові слова: трудові ресурси, зайнятість, безробіття, трудова міграція.

В. В. Бабій, студент
Т. А. Боброва, преподаватель первой категории

Машиностроительный колледж Донбасской
государственной машиностроительной академии, г.
Краматорск, Украина
college_mkdgma@ukr.net

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦИАЛА ДОНЕЧЧИНЫ

Исследованы современные направления, особенности и тенденции развития трудового потенциала Донецкой области.

Ключевые слова: трудовые ресурсы, занятость, безработица, трудовая миграция.

V. V. Babii, student
T. A. Bobrova, first category teacher

Engineering College of Donbas State Engineering
Academy, Kramatorsk, Ukraine
college_mkdgma@ukr.net

PROBLEMS OF LABOR POTENTIAL DEVELOPMENT IN DONETSK REGION

The article focuses on the modern directions, features and progress of labor potential development in Donetsk region.

Keywords: labor resources, employment, unemployment, labor migration.

Актуальність теми дослідження. Проблема демографічної кризи є досить важливою, особливо для Донецького регіону, адже вона тягне за собою і кризу трудового потенціалу. Саме з такою проблемою зіткнувся наш регіон, який має низькі показники природного руху населення, що є наслідком деформації життєдіяльності суспільства та виявляє низькі соціально-економічні можливості відтворення робочої сили. Треба обговорювати такі проблеми, щоб їх уникати, та створювати методи вирішення кризової ситуації, бо саме Донецький регіон є базою для розвитку української економіки.

Мета дослідження. Проаналізувати та дослідити фактори руйнування трудового потенціалу. Визначити економічні та неекономічні методи запобігання демографічної кризи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Населення в Україні розподілене за регіонами нерівномірно. Найбільшим населення є у Донецькій області, в якій на 1 січня 2014 року мешкало 4 343 900 осіб – 9,7% населення України [1, с. 102].

За офіційною інформацією Держкомстату населення Донецької області станом на 1 січня 2015 року становило 4 313 487 осіб, проте реальна кількість наявного населення є набагато меншою, через війну на Донбасі. З кожним роком населення зменшується все більше, станом на сьогоднішній день воно становить 4 200 461 осіб [2].

А трапляється це саме тому, що багато молоді виїжджає в інші країни, де вища заробітна плата та кращі умови життя. У нашому регіоні скорочуються робочі місця та не пропонуються високооплачувані посади, і однією з найголовніших проблем на даний час є воєнні дії у східних областях, саме це і призводить до різкого зниження чисельності в країні. Трудова міграція відіграє у цьому процесі велику роль. Лише за останні чотири роки російської агресії багато українців переорієнтувалися на Захід, і сьогодні перше місце за кількістю вітчизняних працівників, зайнятих в економіці чужої країни, займає Польща. Європейські експерти не приховують, що саме українські трудові мігранти за останні п'ять років зробили економіку Польщі найдинамічнішою в Європі. У Національному банку України очікують, що до кінця нинішнього року сума переказів від українців, які перебувають на заробітках за кордоном, поб'є всі рекорди і перевищуватиме 11 млрд. доларів. Ці гроші підтримують курс гривні і працюють на економіку України, дозволяючи їй триматися на плаву, а уряду допомагають уникнути дефолту. Трудові мігранти допомагають економіці своєї країни, але позитивним явищем зростання кількості гастарбайтерів назвати все ж не можна. Їдуть працювати за кордон найбільш мотивовані працівники, скорочуючи тим самим трудовий ресурс українського бізнесу. Більшість українських працівників у тій самій Польщі – це молоді, непогано освічені люди. Нестача кваліфікованих кадрів і погіршення якості працівників, що залишилися, гальмує розвиток вітчизняної економіки. За розрахунками фахівців НБУ, тільки за останні два роки трудова міграція призвела до зменшення кадрового потенціалу України на 5–8%. Трудова міграція українців у закордонні країни, сезонна або постійна, сьогодні об'єктивно стала одним з основних факторів, що впливають на стан і перспективи вітчизняної економіки [3].

У будь-якому суспільстві існують об'єктивний зв'язок і взаємозалежність між наявним працездатним населенням і характером, ступенем його участі в суспільному виробництві. Сукупність економічних відносин, пов'язаних із забезпеченням робітників місцями й участю в господарській діяльності розглядається як зайнятість [4, с.151].

Зайнятість з економічної точки зору – це діяльність працездатного населення зі створення суспільного продукту або національного доходу. Ця зайнятість має вирішальне значення для суспільства з точки зору корисності, що визначає як економічний потенціал суспільства, так і рівень та якість життя населення в цілому, а також добробут окремих громадян.

Чим більше зайняті трудові ресурси, тим краще використовується трудовий потенціал країни, а також окремих регіонів, галузей, підприємств, тим більше виробляється суспільного продукту.

Основними факторами, що зумовлюють зміни трудового потенціалу, є природний приріст населення, зміцнення фізичного стану і здоров'я населення. Перелічені фактори, які впливають на стан трудового потенціалу можуть бути об'єктивними та суб'єктивними [5, с. 22].

До об'єктивних факторів належать: демографічна ситуація, яка впливає на зміну кількості населення та природні умови (посухи, повені, несприятливі погодні умови), які

викликають непродуктивну працю і незадовільно позначаються на використанні трудових ресурсів.

До суб'єктивних факторів належать соціально-економічний розвиток суспільства (професійно-кваліфікаційна і соціально-культурна підсистема) та непрофесійне управління трудовим потенціалом.

У Донецькому регіоні тривають негативні демографічні процеси. На Донеччині спостерігається швидке природне скорочення чисельності населення, зниження народжуваності та зростання смертності, які призвели до стабільного від'ємного природного приросту населення. Смертність вперше перевищила народжуваність наприкінці 1980-х. У 2016 році природний приріст населення скоротився на 17487 осіб, а в 2017 році – на 19728 осіб [6].

Серед українців рівень захворюваності населення Донецького регіону є надто високим. Цьому сприяє екологічна ситуація нашого регіону: за показником викидів забруднених речовин в атмосферу Донецька область посідає найгірші місця. Також регіон характеризується несприятливими показниками стану умов праці, через що спостерігається 5-разове перевищення середніх показників виробничого травматизму. Більшість постраждалих на виробництві та половина від загального числа загиблих припадає на вугільну галузь.

Трудовий потенціал у кількісному вимірі визначається як сукупність людино-років періоду трудової діяльності або років економічної активності. У Донецькій області порівняно з іншими регіонами України надто низька реальна тривалість трудового життя, яка становить для чоловіків - 37,76 року, для жінок - 38,42 року. Крім того, Донеччина втрачає трудовий потенціал унаслідок впливу, інтенсивного міграційного руху [7].

За останній період кількість зайнятих в усіх сферах економічної діяльності регіону значно скоротилася – на 16,5 %. Зменшення чисельності населення, зайнятого у матеріальному виробництві, відбувається під впливом структурних змін у економіці. Особливою проблемою є значне вивільнення робітників із об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що викликане закриттям значної кількості нерентабельних шахт і зниженням виробництва електроенергії. Це негативно впливає на соціально-економічні проблеми в шахтарських поселеннях, де іншого шляху працевлаштування практично немає [8].

Зайнятість населення - це чисельність осіб, які виконують будь-яку роботу за певну заробітну плату.

Чисельність зайнятого населення Донецької області у 2014 році склала 1752,4 тис. осіб, у 2015 – 756,3 тис. осіб, у 2016 – 748,4 тис. осіб. Тобто, за три роки чисельність зайнятого населення скоротилась у 2,3 рази [9].

Безробіття — це незайнятість працездатного населення у суспільному виробництві, яке бажає мати роботу для задоволення особистих і суспільних потреб; це явище, за якого частина економічно активного населення не може використати свою робочу силу.

Рівень безробіття — кількісний показник, який визначається як відношення кількості безробітних до загальної чисельності економічно активного працездатного населення країни, та вимірюється у відсотках.

За оперативною інформацією Державної служби статистики України, рівень безробіття у Донецькій області у 2014 році становив 1,3 %, у 2015 – 2,6 % та у 2016 – 2,2 %.[9].

Висновки. Позитивні зрушення не досягли того рівня, щоб стверджувати про успіхи демографічної регіональної політики. До негативних факторів впливу на характеристику трудового потенціалу належать трудова міграція до більш розвинутих країн, зменшення народжуваності, погіршення показників здоров'я, смертність населення працездатного віку, старіння нації.

Все ж таки основною причиною нестатка професійних кадрів в Україні є міграція трудового потенціалу. Для покращення демографічної ситуації та забезпечення оптимізації використання трудового потенціалу необхідно залучати економічні та неекономічні методи, щоб стимулювати народжуваність та забезпечувати створення нових робочих місць.

Необхідно залучати професійних експертів, які зможуть обрати професійні кадри для підняття економіки на вищий рівень, що буде відповідати національним стандартам Європейського Союзу. Це дасть змогу отримувати українцям гідну заробітну плату та соціальні умови та сприятиме розвитку національної економіки.

У зв'язку з тим, що рівень життя населення не відповідає рівню життя в європейських країнах, більша частина молоді віддає перевагу зарубіжним країнам, де вища заробітна плата та кращі умови праці. Але ту частину мігрантів, яка все ж таки буде працювати за кордоном, треба залучати до обов'язкового декларування своїх доходів для поліпшення економіки своєї країни, нарахування трудового стажу та у майбутньому пенсії.

Одним з головних питань на даний час є втілення в економіку нових, сучасних та інноваційних підходів для її розвитку. Знаходячись в такій ситуації, уряду України потрібно переглянути мотивацію залучення до оновлення економіки шляхом підвищення заробітної плати певним категоріям населення, зокрема, обдарованому юнацтву, що надасть в подальшому змогу гідно представляти інтереси України на міжнародному рівні. Якщо приділяти увагу таким проблемам, як демографічний процес, то можна буде відтворити генофонд українського народу та забезпечити вирівнювання соціального розвитку регіонів незалежно від спеціалізації людської діяльності.

Література

1. Регіональна економіка: Підручник для студ. вищ. навч. закл. / [В. В. Журавель та ін.]; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 272 с.
2. Населення Донецької області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [uk.wikipedia.org/wiki/Населення Донецької області](http://uk.wikipedia.org/wiki/Населення_Донецької_області)
3. А. Федорчук. Гастарбайтеры. Может быть, пора уже ускорять рост ВВП и своей страны, а не только соседей? // Газета «Зеркало недели». – №35 (381). – 22.09.2018
4. Брич В.Я, Дяків О.П., Надвиничний С.А. Економіка праці та соціально-трудова відносини: Навч. посібник/ За заг. ред. проф. Качана Є.П. – Тернопіль: ТДЕУ, 2006. – 373 с.
5. Гринкевич С.С. Особливості факторного впливу на формування, розвиток і використання трудового потенціалу// Держава та регіони, серія: Економіка та підприємство. – Запоріжжя, 2012. – №3. – С. 16–23
6. Донецький економічний район – найбільший промисловорозвинений регіон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: mybiblioteka.su/tom2/7-21524.html
7. Стан і перспективи зайнятості трудових ресурсів Донецької області в умовах інноваційних змін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: diplomba.ru/work/75632
8. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [pidruchniki.com/1017021838827/rps/ekonomika regioniv ukrayini stan perspektivi rozvitku](http://pidruchniki.com/1017021838827/rps/ekonomika_regioniv_ukrayini_stan_perspektivi_rozvitku)
9. Зайнятість населення Донецької та Луганської областей: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: niss.gov.ua/content/articles/files/naselennya-9d2fa.pdf